

IN MEMORIAM AETERNAM

PROF. DR. ING. MIHOVILU GRAČININU

Dana 27. siječnja 1981. godine u 19 sati preminuo je u Zagrebu dr Mihovil Gračin u 80. godini života. Njegovom fizičkom smrću ostala nam je ogromna duhovna baština u njegovim mnogobrojnim radovima, te svjetao primjer čovjeka ogromne energije i životne dosljednosti, neumornog znanstvenog radnika sve do pred samu smrt kroz period od preko 50 godina, primjer borca za znanstvenu istinu, primjer rodoljuba, humaniste i prijatelja.

Rođen je 11. svibnja 1901. godine u Skelanima u Bosni. Realnu gimnaziju je završio u Sarajevu. Poljoprivredne studije je završio na Poljoprivrednom fakultetu u Pragu 1919/923. Doktorirao je na Prirodoslovnom fakultetu Karlova Univerziteta, također u Pragu iz fiziologije bilja. Već u Pragu se je opredijelio za znanstveni rad, te objavio zapažene znanstvene radove. Pripadao je prvoj generaciji intelektualaca nakon prvog svjetskog rata slavenofilski orijentiranoj, što je ostao do smrti, ne zaboravljajući pri tom nikad pripadnost narodu iz kojeg je potekao.

Godine 1926. na poziv Ministarstva poljoprivrede dolazi za šefa agrokemijskog odsjeka tadašnje Poljoprivredne stanice u Topčideru za kratko vrijeme, zatim u istom svojstvu u Osijeku, gdje nastavlja istraživanja započeta u CSR kao i nova istraživanja u domovini. Krajem 1927. godine izabran je za asistenta na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu u Zagrebu. Nakon smrti prof. dr. Seiwerta Fakultetsko vijeće PŠ-fakulteta povjerava mu predavanja iz Tloznanstva« za agronome i šumare, a godine 1930. i nastavu iz »Hranidba bilja«. Godine 1929. izabran je za docenta, 1931. za izvanrednog, a od godine 1935. do 1952. je redoviti profesor istog Fakulteta. Osnovao je laboratorij za hranidbu bilja kao prvu znanstvenu ustanovu te vrste u našoj zemlji. Kasnije je bio predstojnik Zavoda za tloznanstvo i hranidbu bilja.

To je bila i odrednica njegove daljnje znanstvene aktivnosti i njegova razvoja kao pedologa-ekologa i biljnog fiziologa.

Dosljedan sebi, odbio je pozive iz inozemstva, te prihvatio poziv Filozofskog fakulteta u Skopju za redovitog profesora iz fiziologije i ekologije bilja, gdje boravi od 1955. do 1965. god. Tu je organizirao nastavu i laboratorije za znanstvena istraživanja, posebno za istraživanje mlađih makedonskih kadrova-biologa. U 1965. godini dobrovoljno se vraća u Zagreb gdje je već od 1963. vanjski suradnik Botaničkog instituta PMF-a i honorarni redoviti profesor za tri kolegija postdiplomskog studija. Osim tog bio je konzultant od 1954. do 1958. Duhanskog instituta u Mostaru i Zavoda za agropedologiju u Sarajevu, te od 1966. do 1970. suradnik agroinstituta Zagreb za pitanje plodnosti tla, hranidbe i fertilizacije, organizirajući ekipna istraživanja, kao i vanjski suradnik od 1972. do 1974. godine Duhanskog instituta Zagreb.

Radna biografija prof. dr. Mihovila Gračanina odrazila se je i na njegov ogromni znanstveni opus od 135 znanstvenih radova tiskanih u domaćim ili inostranim časopisima ili kao samostalnih radova. To je uglavnom vidljivo iz objavljenog popisa radova u »Spomenica uz 70. obljetnicu« Agroinstituta Zagreb 1971.

Od velikog broja radova ovdje se ističe udžbenik pedologije u 3 dijela: geneza tala, fiziografija tala i sistematika tala kao i rad (JAZU) »Prilog genetskoj klasifikaciji tala« u Tim radovima su obuhvaćeni naši tipovi tala u kojim je ujedno pokušao sintetizirati zapadnoevropsku i rusku pedološku školu. U njima se nalazi ogroman znanstveni materijal s terena naše domovine. Za te radove i shvatanja odali su mu priznanja osim domaćih i brojni strani učenjaci: (prof. Kuron, Muckenhausen, Ehwald, Manzini, Schachtschabe, Scheffer, Kostanis, Schaufelberger i dr. (Shvatajući i tlo kao dinamsku tvorevinu, smatrao je da istraživanja nisu konačna, ostavljajući slobodan prostor mlađim istraživačima.

Uz ranije ekološko-pedološke radove navedene u popisu »Spomenica« važno je još istaći: »UVOD U EKOLOGIJU BILJA« Š. K. Zagreb str. 318, 1977. god. Lik prof. Gračanina ne bi bio potpun kada ne bismo naveli i njegov ostali publicistički i prosvjetiteljski rad. Objavio je velik broj popularnih prikaza iz pedologije, ekologije i hranidbe bilja u domaćim i stranim časopisima. Velik broj tiskan je u Prirodi, Poljoprivrednim glasniku, Gospodarskom listu, Československy zemlodelec itd. Objavio je više od 300 recenzija znanstvenih radova u domaćim i stranim časopisima (Zemédelsky Archiv, Biedermann s Zentarblatt f. Agriculturochemie, Arhiv za poljoprivredne nauke, Agronomski glasnik, Poljoprivredna znanstvena smotra, Bilten Savezne planske komisije itd. (Osim tog aktivni je učesnik) 1929 — 1950) na Seljačkom sveučilištu. Održavao je brojna predavanja neposrednim poljoprivrednim proizvođačima, te je i time došlo do izražaja njegovo javno društveno djelovanje. Ovdje se još ističe da je u 1980. godini DAROVAO SVOJU VRIJEDNU STRUČNO-ZNANSTVENU BIBLIOTEKU POLJOPRIVREDNOM INSTITUTU u Križevcima.

Prof. Gračanin je obavljao i ostale javne društvene funkcije u zemlji i inostranstvu kao: predsjednik je Jugoslavenske sekcije međunarodnog pedološkog društva od 1929. do 1940; urednik Poljoprivredne znanstvene smotre od 1941. do 1952; Glavni urednik znanstvenih edicija PNZ od 1947. do 1949; Glavni urednik godišen zbornik PMF-a Skopje, serija biologija do 1964; Glavni urednik Bulletin scientifique Savjeta akademije SFRJ, za SRM od 1956. do 1964; predsjednik Hrvatskog prirodoslovnog društva Zagreb 1943. i Društva na biologite Skopje 1958.; član redakcije: Acta Musei Macedonici, Skopje 1964. i Acta Botanica Croatica, Zagreb do 1970. Član je Međunarodnog pedološkog društva od 1928. do smrti; potpredsjednik Komisije za fiziku tla Međunarodnog pedološkog društva (Oxford) 1935—1940; potpredsjednik IV komisije Kongresa međunarodnog pedološkog društva, Amsterdam 1950.; član American Society of Plant Physiologist od 1957; Deutsche Botanische Gesellschaft od 1957. i Societé Européenne de culture, Venecija od 1960; Također je bio počasni odnosno dopisni član Masarykove Akademije, Prace; Československe Akademije Zemedélske, Česke botanické společnosti, Njemačkog pedološkog društva itd. Sudjelovao je uvijek s referatima na brojnim međunarodnim pedološkim kongresima: Pragu, Moskvi, Budim-Pešti, Oxfordu; Dresdenu, Amsterdamu, Berlinu itd. Kao gost-profesor 1960. predaje na PMF-u u Hamburgu kolegij: Uvod u genetsku pedologiju i Tla jugoistočne Europe, te u Hannoveru: Dinarsko krško područje u pedološkom i opće biološkom razmatranju, kao i u Berlinu na poziv Njemačke akademije: O problemu crvenica.

Za svoj samoprijegorni rad i veliki doprinos znanosti prof. Gračanin je dobio domaće **NAGRADE I PRIZNANJA**:

— nagrada Saveznog ministarstva poljoprivrede (1946) za »Mali pedološki praktikum«, Zagreb 1945.

— nagrada Sekretarijata za prosvjetu, nauku i kulturu za postignute uspjehe u organizaciji nastave i znanstvenog rada na PŠ fakultetu u Zagrebu, 1949.

— Prvomajska nagrada vlade NRH za 1950. godinu za uspješan naučno-publicistički rad

— Orden bratstva i jedinstva sa zlatnim vijencem Predsjednika Republike »za naročite zasluge stečene dugogodišnjim radom na polju nauke, kulture i prosvjete, a za postignute uspjehe na uzdizanju stručnih i naučnih kadrova, čime je učinjen doprinos širenju bratstva i jedinstva među našim narodima«, 1965. godine.

— nagradu Grada Zagreba za životno djelo za učinjen doprinos znanosti, Zagreb 1972. god.

Radi njegovog plodonosnog znanstvenog rada i značajne aktivnosti na polju znanosti i njezine primjene u praksi, poštovaoci njegovog rada, odaju mu priznanje i zahvalnost za afirmaciju poljoprivredne znanosti uopće, napose hrvatske, u čiju se povijest neizbrisivo upisao.

NEKA JE HVALA I VJEČNA SLAVA PROF. DR MIHOVILU GRAČANINU

(Dr ing. Ivo Delač)
